

Olsztyn, 02 sierpnia 2019 r.

PS-VI.431.1.47.2019.ICZ

Pani
Anna Dziombowska
Dyrektor
Miejskiego Ośrodka
Pomocy Społecznej
w Lidzbarku

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego nr FK-IV.0030.659.2019 z dnia 28 czerwca 2019 roku /akta kontroli str. 1/ zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

1. Iwona Czmochowska – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym,
2. Agnieszka Pastuła – główny specjalista,

przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Lidzbarku, z siedzibą pod adresem: 13-230 Lidzbark, ul. Jeleńska 26. Czynności kontrolne rozpoczęto 10 lipca 2019 roku i zakończono 12 lipca 2019 roku. Zakres kontroli obejmował formy pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w świetle przepisów:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2019 poz. 1111), zwanej dalej ustawą lub ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 roku w sprawie szkoleń na asystenta rodziny (Dz. U. Nr 272 poz. 1608), zwanego dalej rozporządzeniem.

W wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

- 1) MOPS / Ośrodek / kontrolowana jednostka - co oznacza: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lidzbarku,
- 2) Dyrektor / Dyrektor MOPS / Dyrektor kontrolowanej jednostki - co oznacza: Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lidzbarku – panią Annę Dziombowską,
- 3) Regulamin – co oznacza: Regulamin Organizacyjny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lidzbarku,
- 4) Statut – co oznacza: Statut Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lidzbarku,
- 5) plan – co oznacza: plan pracy z rodziną, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy,
- 6) asystent – co oznacza: asystenta rodziny, o którym mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zatrudnionego w Ośrodku,
- 7) Gmina – co oznacza: Gminę Lidzbark.

Kontrola obejmowała okres od dnia 1 stycznia 2018 r. do dnia jej zakończenia, fakt jej przeprowadzenia zespół inspektorów odnotował w rejestrze kontroli prowadzonym przez Ośrodek. Czynności kontrolne przeprowadzono w obecności pani Anny Dziombowskiej – Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lidzbarku oraz asystenta rodziny. Ustaleń kontroli dokonano w oparciu o analizę prowadzonej w kontrolowanej jednostce dokumentacji merytorycznej, informacje przekazane bezpośrednio przez wyżej wymienione osoby oraz akta osobowe, w zakresie dokumentacji potwierdzającej kwalifikacje zawodowe asystenta.

Działalność Ośrodka w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami.**

USTALENIA KONTROLI

1. Przedmiot kontroli w dokumentach organizacyjnych kontrolowanej jednostki.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lidzbarku jest jednostką organizacyjną Gminy Miejskiej Lidzbark, prowadzoną w formie jednostki budżetowej. W okresie objętym kontrolą jednostka działała na podstawie:

- Statutu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lidzbarku, przyjętego Uchwałą Nr X/89/15 Rady Miejskiej w Lidzbarku z dnia 31 sierpnia 2015 r. w sprawie nadania Statutu dla Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lidzbarku /**akta kontroli str. 2-7/**,
- Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lidzbarku, wprowadzonego Zarządzeniem Nr 8/2015 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lidzbarku z dnia 02 listopada 2015 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lidzbarku, zmienionego Zarządzeniem nr 2/2016 z dnia 10 marca 2016 r. /**akta kontroli str. 8-25/**.

Zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zostały ujęte we wszystkich wyżej wymienionych dokumentach, kontrolujący nie wnieśli uwag do ich treści.

2. Trzyletni gminny program wspierania rodziny.

Zespół inspektorów ustalił, że zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy, kontrolowana jednostka opracowała i realizowała Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2017–2019, przyjęty Uchwałą Nr XXXI/276/17 Rady Miejskiej w Lidzbarku z dnia 12 czerwca 2017 r. /**akta kontroli str. 26-40/**.

W Programie za cel główny obrano „*stworzenie optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku biologicznej rodziny oraz wspierania rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo-wychowawczych w gminie Lidzbark*” oraz przyjęto do realizacji cele szczegółowe:

- „*Budowanie bezpieczeństwa socjalnego rodzin;*
- *Wspomaganie potencjału rozwojowego rodziny;*
- *Wspomaganie dziecka w środowisku szkolnym;*
- *Podjęcie działań koordynujących wobec podmiotów zajmujących się rodzinami.*”

Ponadto w Programie dokonano obszernej analizy potrzeb, wskazano główne obszary działania, beneficjentów, główne zadania i realizatorów Programu, źródła finansowania, sposób jego ewaluacji oraz szczegółowy harmonogram realizacji zaplanowanych zadań.

3. Zgodność zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami oraz tworzenie możliwości podnoszenia przez nich kwalifikacji.

W okresie objętym kontrolą w Ośrodku, w oparciu o umowę o pracę w systemie zadaniowego czasu pracy, na stanowisku asystenta rodziny zatrudnione były 2 osoby, każda w ramach 1 etatu, przy czym jedna świadczyła pracę w okresie od 01.04.2014 r. do 31.10.2018 r. natomiast osoba aktualnie wykonująca zadania asystenta zatrudniona została w dniu 03.09.2018 r.

Analiza akt osobowych asystentów wykazała, iż w dacie kontroli obaj posiadali kwalifikacje określone w art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jednakże osoba aktualnie zatrudniona na stanowisku asystenta rodziny w dniu 09.07.2019 r. złożyła egzamin dyplomowy i uzyskała tytuł zawodowy licencjat na Wydziale Pedagogicznym z Filią w Iławie, o specjalności edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne. Powyższe świadczy o tym, że w momencie zatrudniania nie spełniała wymogów określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Z ustnych wyjaśnień Dyrektora kontrolowanej jednostki wynika, że przyczyną zatrudnienia osoby nie posiadającej kwalifikacji do pełnienia funkcji asystenta rodziny był brak kandydatów posiadających kwalifikacje do wykonywania tego zawodu na terenie Gminy, natomiast osoba, która została zatrudniona na ww. stanowisku była w trakcie studiów kierunkowych, po ukończeniu których miała uzyskać wymagane ustawą kwalifikacje. Skutkiem powstałej nieprawidłowości było udzielanie wsparcia rodzinom przez osobę nie posiadającą odpowiedniego przygotowania do wykonywania tego zawodu. W związku z uzyskaniem przez asystenta niezbędnych kwalifikacji przed rozpoczęciem czynności kontrolnych, odstępuje się od wydania zaleceń w tym zakresie /akta kontroli str. 40-43/.

Na podstawie przedłożonej dokumentacji stwierdzono, że akta osobowe asystenta zatrudnionego w okresie od 01.04.2014 r. do 31.10.2018 r. nie zawierały oświadczeń potwierdzających spełnianie przez niego warunków określonych w art. 12 ust. 1, pkt 2, 3 i 4, ustawy to jest o tym, że:

- nie jest i nie był pozbawiony władzy rodzicielskiej oraz czy władza rodzicielska nie jest mu ograniczona ani zawieszona,
- wypełnia obowiązek alimentacyjny lub o tym, że nie został na niego nałożony obowiązek alimentacyjny,
- nie był skazany prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe,

co w opinii organu nadzoru skutkować mogło wykonywaniem obowiązków służbowych przez osobę nieuprawnioną. Akta osobowe aktualnie zatrudnionego asystenta zawierały oświadczenia potwierdzające spełnianie przez niego warunków określonych w powyżej zacytowanym artykule. Wobec powyższego kontrolujący odstąpili od wydania zaleceń w powyższym zakresie.

Z informacji przedłożonej przez Dyrektora oraz analizy dokumentacji wynika, że Ośrodek zapewniał asystentom szkolenia, podnoszące ich kwalifikacje w obszarze pracy z dziećmi lub rodziną. W badanym okresie asystenci uczestniczyli w szeregu szkoleń, m.in.:

- „Szkolenie przygotowujące do kontroli realizowanych przez urzędy wojewódzkie. Asystent rodziny – prawa, obowiązki, dokumentacja. Kierownik asystenta rodziny – czego wymagać, co dawać, jak dokumentować”,
- „Akademia zarządzania”,
- „Asystent rodziny – kompleksowe szkolenie w wymiarze teoretycznym, prawnym i merytorycznym”,
- „Zaburzenia osobowości, zachowań i rozwoju dzieci”,
- „Praca z dzieckiem z zaburzonymi więziami. Praca z dzieckiem z FAS i ze spektrum FAS”.

Stwierdzono zatem, że w okresie objętym kontrolą Ośrodek realizował zadanie określone w art. 176 pkt 2 i 4b ustawy, tworząc możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny oraz ich finansowania /**akta kontroli str. 41-44/**.

Na podstawie informacji udzielnych przez Dyrektora Ośrodka ustalono, że asystenci, zgodnie z art. 17 ust. 3 i 4 ustawy, nie wykonywali obowiązków pracownika socjalnego na terenie Gminy, w której prowadzili swoją pracę oraz nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez Gminę.

4. Tryb przydzielania i realizacja zadań asystenta rodziny.

Ustalono, że w Ośrodku nie wprowadzano, w formie wewnętrznych zarządzeń, odrębnych regulacji dotyczących pracy asystentów, rodzaju dokumentacji, czy też sposobu jej prowadzenia. Stwierdzono, że w okresie objętym kontrolą asystenci nie pracowali w tym samym czasie z większą liczbą rodzin niż 15, zatem stosownie do zapisu art. 15 ust. 4 ustawy. Od 1 stycznia 2018 roku asystenci pracowali łącznie z 17 rodzinami, w dacie kontroli asystent pracował natomiast z 13 rodzinami /**akta kontroli str. 45-47/**.

W okresie objętym kontrolą żadnej rodzinie nie przydzielano asystenta w oparciu o przepisy ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem” (tj. Dz. U. 2019, poz. 473).

Szczegółowej analizie poddano 7 teczek rodzin z całego okresu objętego kontrolą (w tym te czki 4 rodzin, z którymi asystenci zakończyli współpracę). Potrzeby objęcia rodzin asystą rozpoznane zostały przez sam Ośrodek, z racji objęcia tych rodzin pomocą socjalną jak i na podstawie dwóch informacji uzyskanych z sądu.

Stwierdzono, że asystenci prowadzili następujący rodzaj dokumentów:

- *zgoda na podjęcie współpracy rodziny z asystentem,*
- *zasady współpracy rodziny z asystentem rodziny,*
- *wniosek o przydzielenie asystenta rodziny,*
- *plan wizyt – harmonogram pracy z rodziną,*
- *plan pracy z rodziną,*
- *ocena okresowa pracy asystenta rodziny z rodziną,*
- *ocena końcowa pracy asystenta rodziny z rodziną,*
- *notatka urzędowa,*
- *analiza sytuacji szkolnej dziecka,*
- *opis sytuacji rodziny nr...*

W wyniku analizy dokumentacji ustalono, że w przypadku każdej rodziny pracownik socjalny Ośrodka przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, w myśl art.11 ust.1 ustawy, jednakże w teczkach 3 rodzin wywiad ten został przeprowadzony do kilku dni po złożeniu do Dyrektora odrębnym pismem wniosku o przydzielenie asystenta rodziny oraz po

wyrażeniu przez rodzinę zgody na wsparcie. Powyższe jest niezgodne z zapisami art. 11 ust. 2-4 ustawy które jasno wskazują, iż w przypadku, gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy. Następnie, po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego, pracownik socjalny dokonuje analizy sytuacji rodziny, i jeśli wynika z niej konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występuje do kierownika ośrodka pomocy społecznej z wnioskiem o jego przydzielenie. Przyczyną powstania powyższej nieprawidłowości mogła być niewłaściwa interpretacja obowiązujących przepisów, skutkiem natomiast mogło być objęcie wsparciem asystenta rodzin, które m.in. nie przejawiały trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

W tezkach 4 rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji rodzicielskich pracownicy socjalni przeprowadzili wywiad środowiskowy i po dokonaniu analizy sytuacji tej rodziny, z której wynikało, iż zasadne było wsparcie w formie asystenta rodziny, formułowali wnioski do Dyrektora Ośrodka o jego przydzielenie, co zgodne było z zapisami art. 11 ust. 2-4 ustawy. Dyrektor, po analizie sytuacji rodziny pod kątem zagrożeń w obszarach socjalno-bytowym, opiekuńczo-wychowawczym i zdrowotnym podejmował decyzję o zasadności przydzielenia rodzinie pomocy w formie asystenta rodziny, dokonując właściwej adnotacji pod planem pomocy rodzinie, znajdującym się na końcu wywiadu środowiskowego.

We wszystkich poddanych analizie tezkach znajdowała się pisemna zgoda rodziny na podjęcie współpracy z asystentem **/akta kontroli str. 48/**.

Na podstawie wybranej do analizy dokumentacji ustalono, że asystenci sporządzali plany pracy z każdą rodziną, poza jednym przypadkiem rodziny znajdującej się pod numerem 9 „*wykazu rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w okresie od 01.01.2018 r.*” **/akta kontroli str. 46/**. Wskazana rodzina została objęta wsparciem asystenta w dniu 18.05.2017 r., natomiast plan opracowany został dopiero w dniu 5.02.2019 r. Dyrektor w pisemnym wyjaśnieniu wskazał, że „*(...) z dniem 18.05.2017 r. został przydzielony Pani (...) i jej rodzinie asystent rodziny, na co wyraziła zgodę. Z uwagi na istniejącą przemoc w rodzinie ze strony męża w stosunku do Pani (...) i jej dzieci dnia 30.06.2017 roku ww. Pani (...) została skierowana do Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Działdowie, po upływie 2 tygodni tj. 14.07.2017 r. na swoją prośbę została przeniesiona do Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Olsztynie, gdzie na własny koszt przebywała do połowy lipca 2018 roku. W trakcie pobytu w OIK Działdowo i OIK Olsztyn asystent rodziny systematycznie utrzymywał kontakt telefoniczny z Panią (...) oraz personelem OIK, gdzie na bieżąco omawiał sytuację rodziny, plany na przyszłość i ewentualny planowany termin powrotu na teren miasta i gminy Lidzbarsk. Zmiana miejsca pobytu i brak bezpośredniego, osobistego kontaktu z podopieczną był głównym powodem nie sporządzenia planu pracy z rodziną. Po powrocie do Lidzbarska Pani (...) ok połowy lipca 2018 r. asystent rozpoczął kontynuację pracy z rodziną. Z powodów zdrowotnych asystent w okresie od 30.07.2018 r. do 11.09.2018 r. przebywał na zwolnieniu lekarskim, natomiast w okresie od 13.09.2018 r. do 9.10.2018 r. na urlopie wypoczynkowym. Od 03.09.2018 r. w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej zatrudniony został drugi asystent rodziny, który po uzyskaniu zgody Pani (...) rozpoczął pracę z jej rodziną. Pierwszy plan pracy z rodziną został sporządzony dnia 5.02.2019 r. po zapoznaniu rodziny przez nowego asystenta, po rozpoznaniu mocnych i słabych stron klientki, jej dzieci i ich możliwości* **/akta kontroli str.49-51/**. W opinii kontrolujących łączny czas niesporządzania planu, który wyniósł ponad 20 miesięcy, jest okresem zdecydowanie za długim na jego przygotowanie. Stwierdzona nieprawidłowość mogła mieć wpływ na efektywność podejmowanych działań mających na celu przezwycięzenie trudności życiowych rodziny.

Ponadto, kontrolujący, w ramach bieżącego instruktażu wskazali, że zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy, *pracę z rodziną organizuje gmina, lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190.* Zasadnym było więc zakończenie pracy asystenta z rodziną w momencie, gdy zmieniła ona miejsce swojego zamieszkania, opuszczając teren gminy Lidzbark, gdyż, jak wskazuje zapis art. 2 ust. 1 ustawy, *wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.* W opinii kontrolujących nie można mówić o realnym wspieraniu w sytuacji, kiedy praca asystenta polegała jedynie na prowadzeniu rozmów telefonicznych z rodziną oraz pracownikami OIK, bez zachowania osobistego kontaktu asystenta z rodziną i regularnych wizyt w środowisku oraz bez opracowywania przez niego niezbędnej do pracy dokumentacji, zwłaszcza planu pracy z rodziną oraz okresowej oceny sytuacji rodziny. Takie podejście nie dawało żadnej możliwości podjęcia działań, mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W ramach instruktażu wskazano również, że w powyższym przypadku zasadne było poinformowanie pracowników ośrodka pomocy społecznej, na terenie którego osiedliła się rodzina, o tym, że rodzina była objęta wsparciem w formie asystenta rodziny na terenie Gminy Lidzbark.

Stwierdzono ponadto, że plany tworzone do lutego 2019 r. nie zawsze opatrzone były datą ich sporządzenia, natomiast w każdym badanym przypadku zawierały podpisy asystenta, rodziny oraz pracownika socjalnego, co stanowi potwierdzenie, że były tworzone zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt. 1 ustawy, tj. opracowywane przez asystenta we współpracy z rodziną i w konsultacji z pracownikiem socjalnym. W ww. planach dookreślono *cel główny, cele szczegółowe oraz efekty*, lecz nie wskazano zaplanowanych do zrealizowania działań oraz terminów realizacji tych działań, co jest niezgodne z art. 15 ust. 3 ustawy /**akta kontroli str. 51-57/**. Przyczyną stwierdzonej nieprawidłowości była niewłaściwa interpretacja przepisów ustawy, co mogło mieć wpływ na efektywność podejmowanych działań, zmierzających do poprawy funkcjonowania rodzin. Z uwagi na fakt, że opracowywane przez asystenta od marca 2019 r. plany, zawierały już zakres realizowanych działań, mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych rodzin, terminy realizacji założonych w planach działań oraz efekty ich realizacji, co zgodne jest z art. 15 ust. 3 ustawy, a także zawierały daty ich sporządzenia i były tworzone w oparciu o art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy /**akta kontroli str. 58-60/**, kontrolujący odstąpili od wydania zaleceń w powyższym zakresie.

Ustalono, że w dacie kontroli w pieczy zastępczej (w różnych jej formach) przebywało łącznie 9 dzieci, w okresie objętym kontrolą umieszczono zaś 1 dziecko. W wyniku przeprowadzonej analizy ustalono, że w Ośrodku realizowany był zapis wynikający z art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy, tj.: w sytuacjach tego wymagających plan pracy z rodziną konsultowano z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, co potwierdzał jego podpis złożony na planach pracy z rodziną, stanowiących **akta kontroli str. 59-60**.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, do zadań asystenta rodziny należy również dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie jej podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy, tj. kierownikowi jednostki organizacyjnej, która zatrudnia asystenta rodziny. W wyniku przeprowadzonej analizy dokumentacji ustalono, że asystent zatrudniony w okresie od 01.04.2014 r. do 31.10.2018 r. nie sporządzał okresowych ocen sytuacji rodziny. Zapytana o przyczyny powyższej nieprawidłowości Dyrektor kontrolowanej jednostki wskazała, że „*Okresowe oceny sytuacji rodzin:(...) omawiane były na cyklicznych spotkaniach pracowników referatu pomocy środowiskowej z dyrektorem ośrodka, jednakże nie zostały sporządzone w formie pisemnej*” /**akta kontroli str. 49-50/**. Przyczyną powstania powyższej nieprawidłowości był niewłaściwie przyjęty sposób organizacji pracy

oraz niedostateczny nadzór Dyrektora nad realizacją zadań asystenta rodziny, co mogło mieć wpływ na efektywność podejmowanych działań zmierzających do poprawy funkcjonowania rodziny. W związku z faktem, że aktualnie zatrudniony w Ośrodku asystent, zgodnie z zapisami ww. artykułu, dokonywał okresowej oceny sytuacji każdej z rodzin, sporządzając dokument pn.: *ocena okresowa pracy asystenta rodziny z rodziną*, która w każdym badanym przypadku, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy przekazywana była Dyrektorowi Ośrodka, odstępuje się od wydania zaleceń w powyższym zakresie **/akta kontroli str. 61-62/**.

Stwierdzono, że asystenci kończąc pracę z rodziną sporządzali wniosek o zakończenie obowiązku wspierania rodziny wraz z uzasadnieniem. Wniosek ten zawierał podpis asystenta, pracownika socjalnego oraz adnotację: „*Zatwierdzam wniosek asystenta rodziny i pracownika socjalnego dotyczącego zniesienia pracy asystenta rodziny*”, podpisaną przez Dyrektora kontrolowanej jednostki **/akta kontroli str. 63-64/**.

Na podstawie analizy dokumentacji oraz ustnych informacji uzyskanych od Dyrektora ustalono, że asystenci rodziny, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy przez okres trzech miesięcy prowadzili i dokumentowali monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu z nią pracy. Fakt monitorowania sytuacji rodziny odnotowywano w formie *Notatek Urzędowych* **/akta kontroli str. 66-67/**. Ponadto, w przypadku zmiany przez rodzinę miejsca zamieszkania, asystenci kierowali pismo do gminy/miasta, na terenie których osiedliła się rodzina, w celu rozważenia możliwości dalszego wsparcia tej rodziny pomocą asystenta **/akta kontroli str. 68/**.

Kontrolujący stwierdzili, że asystenci udzielali rodzinom wsparcia adekwatnie do rozpoznanych potrzeb i zgodnie z zadaniami określonymi w art. 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w szczególności koncentrując się na:

- udzielaniu rodzinom pomocy w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, racjonalnego wydatkowania środków pieniężnych,
- udzielaniu rodzinom pomocy w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi, poprzez prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci, polegających min. na wskazywaniu sposobów rozwiązywania bieżących trudności wychowawczych, poszerzaniu wiedzy rodziców na temat potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i emocjonalnych dzieci,
- wskazywaniu konstruktywnych sposobów spędzania czasu wolnego,
- pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych, w tym prowadzących do poprawy warunków bytowych,
- pomocy w rozwiązywaniu problemów natury psychologicznej, w szczególności poprzez motywowanie do skorzystania z pomocy specjalistów i umawianie na wizyty, towarzyszeniu rodzinom w trakcie wizyt,
- wzmacnianiu aktywności zawodowej i motywowaniu do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- udzielaniu wsparcia dzieciom – pomocy w odrabianiu lekcji, poszukiwaniu i rozwijaniu pasji i zainteresowań, wskazywaniu konstruktywnych sposobów spędzania czasu wolnego.

Ustalono ponadto, że asystenci rodziny uczestniczyli w pracach zespołu interdyscyplinarnego poprzez udział w grupach roboczych, o których mowa w art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a także współpracowali z jednostkami administracji rządowej, samorządowej i organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny.

5. Formy pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

▪ Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne:

Jak wynika z informacji przekazanej przez Dyrektora, rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo–wychowawczych miały stały dostęp do poradnictwa świadczonego przez psychoterapeutę zatrudnionego przez MOPS, pedagogów i psychologów, zatrudnionych w szkołach z terenu Gminy Miejskiej Lidzbark oraz socjoterapeutę, zatrudnionego w Punkcie Konsultacyjno–Informacyjnym Dla Osób i Rodzin w Kryzysie finansowanym w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Pomoc ww. specjalistów realizowana była na bieżąco, według zgłaszanych potrzeb.

Ponadto, w okresie od 01.07.2016 r. do 30.06.2018 r. Ośrodek realizował Projekt pn.: „Aktywne włączenie – szansą na lepsze jutro”, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko–Mazurskiego na lata 2014-2020. W ramach realizacji ww. Projektu uczestnicy brali udział w treningach integracji emocjonalnej, komunikacji partnerskiej, kontroli emocji z terapią taktylną oraz w treningu kompetencji rodzicielskich, podczas których małe dzieci uczestników miały zapewnioną opiekę w świetlicy środowiskowej prowadzonej przez Miejsko–Gminny Ośrodek Kultury w Lidzbarku. Ponadto każdy z uczestników odbywał cykl indywidualnych spotkań z psychoterapeutą /**akta kontroli str. 69-71/**.

▪ Terapia i mediacje:

Ośrodek w okresie objętym kontrolą zapewniał osobom borykającym się z trudnościami opiekuńczo–wychowawczymi dostęp do terapii, poprzez zatrudnienie psychoterapeuty, który w 2018 r. udzielał rodzinom pomocy i wsparcia raz w tygodniu, natomiast w 2019 r. dwa razy w tygodniu. Dyrektor kontrolowanej jednostki posiada ukończone szkolenie z zakresu mediacji rodzinnych, jednakże w wyniku pozyskanych informacji stwierdzono, że osoby z trudnościami opiekuńczo–wychowawczymi nie wykazywały zainteresowania tą formą wsparcia /**akta kontroli str. 71/**.

▪ Usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne:

Dyrektor poinformowała kontrolujących, że „w okresie objętym kontrolą Ośrodek nie świadczył usług opiekuńczych i specjalistycznych rodzinom objętym wsparciem w ramach działań, które na gminę nakłada ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, albowiem nie było takiego zapotrzebowania. Jednakże Ośrodek jest otwarty na sygnały, także z ośrodków zdrowia z terenu gminy oraz szkół, do których uczęszczają dzieci rodzin objętych wsparciem i gdyby zachodziła taka potrzeba, takie usługi byłyby świadczone”. /**akta kontroli str. 71/**.

▪ Pomoc prawna, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego:

Rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, wymagające pomocy prawnej mogły nieodpłatnie korzystać z porad i pomocy prawnej udzielanej przez radcę prawnego

zatrudnionego w MOPS w Lidzbarku, który świadczył swoje usługi w 2018 r. raz w tygodniu, natomiast w 2019 r. dwa razy w tygodniu. Dodatkowo klienci Ośrodka, w celu uzyskania pomocy prawnej kierowani byli do Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Działdowie lub Punktu bezpłatnej pomocy prawnej zlokalizowanego przy Starostwie Powiatowym w Działdowie, w którym pomoc świadczona była codziennie, według indywidualnych potrzeb /akta kontroli str. 71/.

- Organizowanie dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”:

Ośrodek nie zapewniał rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze dostępu do grup wsparcia oraz grup samopomocowych, lecz jak wynika z informacji udzielonej przez Dyrektora, „na terenie gminy działają dwie grupy wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Spotkania odbywają się w każdy wtorek i niedzielę. Ośrodek nie podjął działań mających na celu utworzenie grup wsparcia i samopomocowych ze względu na brak zgłoszonych potrzeb w tym zakresie”. /akta kontroli str. 72/.

6. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego.

Ustalono, że Ośrodek nie prowadzi placówek wsparcia dziennego w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jednakże na terenie Gminy funkcjonują 2 świetlice środowiskowe, prowadzone przez Miejsko–Gminny Ośrodek Kultury w Lidzbarku, które w 2018 r. objęły opieką 31 dzieci, natomiast w 2019 r. 23 dzieci.

Ponadto na terenie Gminy działają świetlice wiejskie w Starym Dłutowie, Zdrojku, Nicku, Nowym Dworze, Wlewsku, Wapiersku, Bryńsku oraz Bełku, które w 2018 r. zapewniły opiekę 80 dzieciom z terenu Gminy Lidzbark, natomiast w 2019 r. zajęcia w świetlicach wiejskich, zgodnie z pisemną informacją Dyrektora kontrolowanej jednostki „(...) odbywają się w zależności od potrzeb zgłaszanych przez poszczególne sołtysów” . /akta kontroli str. 73/.

7. Funkcjonowanie rodzin wspierających.

Zespół inspektorów ustalił, że na terenie Gminy nie funkcjonowały rodziny wspierające. Z wyjaśnień Dyrektora wynika, że ta forma wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo–wychowawczych nie była realizowana z uwagi na „(...) brak zgłoszonych potrzeb w tym zakresie”. /akta kontroli str. 73/.

8. Uwagi i wnioski.

Praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo–wychowawczych wymaga szeregu zaplanowanych działań, w związku z tym rekomenduje się ciągły rozwój systemu wsparcia rodziny na terenie Gminy Miejskiej Lidzbark i podjęcie działań mających na celu zwiększenie dostępności rodzin do wskazanych w ustawie form wsparcia.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami w zakresie prowadzenia dokumentacji rodzin, rekomenduje się rozważenie wprowadzenia przez Dyrektora kontrolowanej jednostki, stosownych regulacji, dotyczących procedur postępowania i wzorów dokumentów,

odnoszących się do pracy asystenta rodziny, tak aby zawierała ona wszystkie elementy, o których mowa w ustawie.

Kontrolujący wskazali również na konieczność dostosowania prowadzonej przez asystenta dokumentacji, do nazewnictwa zgodnego z ustawą.

9. Zalecenia.

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością działając w oparciu o art. 197 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wnoszę o podjęcie przez Dyrektora, jako osoby odpowiedzialnej za ich powstanie, stosownych działań, mających na celu ich wyeliminowanie oraz realizację następujących zaleceń:

1. Przestrzegać procedury przydzielania rodzinie asystenta określonej w art. 11 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. **Termin realizacji – na bieżąco.**
2. Plany pracy z rodziną opracowywać bez zbędnej zwłoki. **Termin realizacji – na bieżąco.**

Kontrolowanej jednostce przysługuje prawo do zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz z zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zalecenia pokontrolnego w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Podstawa prawna:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzenia kontroli (Dz. U. z 2015 r., poz. 1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2019, poz. 1111).

Z up. WOJEWODY
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Marcin Jastrzębski
DYREKTOR
Wydziału Polityki Społecznej

GŁÓWNY SPECJALISTA

Iwona Czmochowska

GŁÓWNY SPECJALISTA

Agnieszka Pastuła

10

KIEROWNIK ODDZIAŁU

Katarzyna Brewka